

GATUNKI MUZYKI INSTRUMENTALNEJ

PRELUDIUM - rodzaj wstępu do innej właściwej formy, np. do suity, do fugi (w tw. J. S. BACHA); w muzyce romantycznej i nowszej jest to zwykle samodzielny utwór instrumentalny o charakterze improwizacyjnym (F. CHOPIN, C. DEBUSSY).

Improwizowane preludia lutniowe, organowe, utrzymane w stylu imitacyjnym, popularne były w okresie renesansu (czasem pod nazwą fantazja).

PIEŚŃ BEZ SŁÓW - rodzaj instrumentalnej miniatury muzycznej, np. na fortepian, o śpiewnej melodii (F. MENDELSSOHN).

ROMANS- krótki, sentymentalny, nastrojowy, lekki utwór instrumentalny (często na skrzypce), bez ściśle określonej formy, szczególnie popularny w okresie romantyzmu.

KOŁYSANKA - (fr. *berceuse*) - pieśń o płynnej melodyce i kołyszącym rytmie, często w takcie 6/8 , w tempie umiarkowanym; przeniesiona na teren muzyki instrumentalnej (np. fortepianowej, skrzypcowej), stała się dość popularną formą stosowaną w romantyzmie i później (m. in. F. CHOPIN, J. BRAHMS, M. REGER, K. SZYMANOWSKI).

BARKAROLA - (z wł. *barca* = łódź) - liryczna pieśń gondolierów weneckich w tempie umiarkowanym, o płynnej kołyszącej melodii, zwykle w takcie 6/8;

Wielu kompozytorów nadawało ten tytuł utworom instrumentalnym, w których spokojny i kołyszący charakter melodii podkreślany był płynnym, jednostajnym akompaniamentem (F. MENDELSSOHN, F. CHOPIN, J. OFFENBACH, P. CZAJKOWSKI).

NOKTURN - (fr. *nocturne* = nocny) - krótki utwór instrumentalny, często na fortepian, popularny w XIX w.; spokojny nastrojowy charakter i szeroka śpiewna linia melodyczna, zwykle z kontrastującą szybką częścią środkową (F.CHOPIN, E.GRIEG, F.LISZT[list], A.SKRIABIN).

LEGENDA - (łac. *legere* = czytać) tytuł nadawany wielu utworom instrumentalnym w okresie romantyzmu; budowa swobodna zbliżona do ballady - bliższą treść programową określa często szczegółowy podtytuł (F.LISZT, H.WIENIAWSKI, L.RÓŻYCKI, I.J.PADEREWSKI).

ETIUDA - (z fr. *etude* = studium, nauka) - krótki utwór na instrument solo, dla celów ćwiczeniowo-technicznych; szkolne etiudy opierają się zwykle na jednym problemie technicznym.

KAPRYS - (wł. *capriccio*) - capriccio XVI – XVIII w. to wielogłosowa forma instrumentalna o swobodnej budowie- jedna z form poprzedzająca fugę;

W XIXw.- krótki utwór na instrument solo o charakterze wirtuozowskim (N.PAGANINI, F.MENDELSSOHN, H.WIENIAWSKI).

TOCCATA - w XVI – XVII w. kompozycja na instrument klawiszowy, charakteryzująca się stosowaniem na przemian partii akordowych i szybkich pasaży, często łączona z fugą;

Później oznaczała utwór również na orkiestrę, o szybkich drobnych wartościach rytmicznych, realizowanych z dużą wyrazistością (*alla toccata*).

SCHERZO - (z wł. = żart)- utwór instrumentalny, o bud. 3-cz., komponowany w okresie klasycyzmu i romantyzmu, pełen nieoczekiwanych efektów rytmicznych i melodycznych;

L. v. BEETHOVEN wprowadził scherzo jako obowiązującą III cz. , cyklu sonatowego;

U kompozytorów romantycznych scherzo występuje jako utwór samodzielny i posiada często poważny , a czasem dramatyczny charakter (F.CHOPIN)